

ומשנינן: **הכי השתא**, וכי הנידון דומה לראיה!?

התב, אותה שפחה לא לעבד חזיא [היתה ראויה] משום חצי חירות שבה, ואף לא לבן חורין חזיא, משום חצי השפחות שבה, ולכן מועדת היא לזנות, וכופין את רבה לשחררה.

אבל **הבא**, דבסתם שפחה עסקינן המותרת לעבד כנעני ולעבד עברי, הרי אפשר לו לאדון, דמיהר לה לעבדיה [ליחד אותה לעבדו], ועל ידי כך מנטר לה, שומר אותה מזנות.

וכיון שאפשר למונעה מעבירה בלא שישחררנה, לא הותר איסור העשה לשחררה.

גופא: אמר רב יהודה אמר שמואל: כל המשחרר עבדו עובר בעשה, שנאמר "לעולם בהם תעבדו".

מיתבי מברייתא ששנינו בה:

מעשה ברבי אליעזר שנכנס בבית הכנסת להתפלל, ולא מצא עשרה אנשים למנין, ושחרר את עבדו, והשלימו למנין עשרה!

ואם תאמר: הרי מוכח מדין המשנה לקמן דף מא שמשום פריה ורביה משחררין חצי עבד וחצי בן חורין, ולמה הוצרכה הגמרא להביא מדרבי יצחק!?

כתבו התוספות לעיל בעמוד א סוף ד"ה כל "משום דאיכא מצוה רבה דלשבת יצרה" [כמבואר במשנה לקמן], ודומה למה שאמרו בברכות מז ב, שמותר לשחרר עבדו כדי להשלים מנין משום ד"מצוה דרבים שאני".

רבינא אמר: כל כי הא גוונא, מודה רב יהודה, שמותר לשחררה. משום שהשחרור נועד למנוע מילתא דאיסורא, שלא תזנה עם בני אדם! וכל שהוא לצורך מניעת עבירה, לא נאסר לשחרר עבד.

ומקשינן: וכי אביי לית ליה הכי, וסבר דאף משום מניעת איסורא לא ישחררנה!?

והאמר רב חנינא בר רב קטינא, אמר רבי יצחק: מעשה באשה אחת, שהיתה חציה שפחה וחציה בת חורין וכפו את רבה לשחרר את חציה הקנוי לו, ועשאה בת חורין לגמרי.

ב-חז

ואמר רב נחמן בר יצחק: מפני מה כפוהו לשחררה? (1)

משום שמנהג הפקר נהגו בה! שהרי נאסרה לישראל מחמת חצי העבדות שבה, ואף לעבד נאסרה מחמת חצי החירות שבה, ואי אפשר היה לייחדה לשום איש, ומתוך כך נהגו בה מעשה הפקר בזנות.

הרי מוכח שאין איסור עשה בשחרורה, כשהוא לצורך מניעת עבירה, וקשיא לאביי!?

1. כתב רש"י: "לאו משום דאיתתא מיפקדא אפריה ורביה"; כוונתו בזה, שבמשנה לקמן מא ב, מבואר, שחצי עבד וחצי בן חורין, משום שאינו יכול לקיים פריה ורביה שהרי כל הנשים אסורות עליו, תיקנו חכמים, שכופין את רבו ועושה אותו בן חורין; ולזה ביאר רש"י כאן, שבחציה שפחה וחציה בת חורין לא כפו אותה משום פריה ורביה, כי היא אינה מצווה על זה, אלא מעשה היה, ונהגו בה מנהג הפקר; וכל זה מבואר בגמרא לקמן מג ב.